

A kilencvenedik év

Rózsa György emlékezete*

Napra pontosan hét éve már, hogy utoljára ünnepeltük nagyapámmal együtt születésnapját. Lassan hét éve annak is, hogy farkasréti temetésén utoljára beszéltem róla nagyobb nyilvánosság előtt. Ott élek, ahol ő élt; hivatásom az ő hivatása; és sokáig hittem, hogy története is az én történetemmé lesz egykor. Közös munkánkkal, a tizenkét évvel ezelőtt készített életút-interjú irdatlan szövegfolyamával viaskodva értettem meg, hogy nem szabad azt hinnem, valaha is a jövőre hagyományozhatom élete lényegét. Nem szólhatok a holtak szavával; csak a magamé a hangom, és csak ez az enyém, ha mégoly erőtlen is.

Könyvtár, irodaházak, villanyoszlopok és szürke sugárutak ideát; mozdulatlan, néma nemlét odaát – és a két part között semmi más, csak az emlék. Megtanuljuk mind, megtanultam én is, milyen, amikor a hiány lassan betölti a várost. Hiánnyal telt meg az Arany János utca, a Széchenyi tér, a Gellért-hegy, a Csanády utca. A hiányra figyelmeztet reggel a gardrób szekrény és este a vizes pohár. A kézirat- és levélkötegek serege. Az elnémult riasztódoboz. Az elvászott teniszütő.

A hiányra emlékeztet ez a tábla is. Gondolhatnánk: hiszen milyen keveset mond. Mit tudhat a kő az életünkről? Született, alkotott, meghalt – két évszám között a sors nélküli tények. „A magyar és a nemzetközi...” „...Könyvtárának főigazgatója...” Nincsenek itt se tihanyi nyaraink, se mátraházi pingpongcsatáink. Se valóságos sétáink Várad utcáin, sem a képzeletbeliek a Champs-Élysées-n és a Genfi-tó partján. Hogy sosem lett otthona a kétségbeesés. Hogy roppant szerencsésen választotta meg a maga kényszerpályáját. Hogy másfél évszázad után méltó otthont adott az ország első tudományos könyvtárának, és menedéket a poshadt reménytelenség évtizedeiben mindenholnan kitaláltottnak.

Meglehet, előbb illan el az emlék, mint hogy elporladna a gránit. Meglehet, szavaink utat vesztenek a hálózat végeérhetetlen, egymásba szédült járataiban. Talán a legjobbakra sem mind vár a digitális örökkévalóság. Talán kultúránk nem is oly sokára egyetlen integrált áramkör mélyén is elfér.

De addig is itt áll ez a tábla, és minden erre járót figyelmeztet, hogy lakott itt valaki, aki azért élt, hogy továbbörökítse ezt a kultúrát.

Rózsa Dávid

---

* Rózsa György újlipótvárosi emléktáblájának 2012. október 12-ei avatóünnepségén elhangzott beszéd átdolgozott változata.